

Viața și opera lui Emil Cioran între unitate și diferență

Cornel Lazăr

Ce avem, de fapt, în fața ochilor, când parcurgem viața și opera lui Emil Cioran? O întreprindere scripturală de genul filosofării, sau o sumă de mărturisiri despre trăiri autenticeale unui inadapdat social care a avut darul dumnezeiesc al metaforei absolute? Un strigăt disperat al unui suferind de boala refuzului vieții, sau un cod sistematic de conduită pe calea inițierii în tainele unei religii reacționare a exilului metafizic?

Punctul meu de vedere, asumat, de altfel, în titlu, este acela al unei sinteze între trăirea originală a unei vieți mărginite de determinații biologice (suferință fizică, psihică și existențială), cultural (contactul cu spiritualismul, vitalismul și existențialismul începutului de secol XX) și social-politice (frământările sociale și politice care au generat debutul, combustia și urmările celui de-al doilea război mondial) și expresia literară a acestei trăiri, alimentată de volumul colosal al lecturii asumată ca mod de viață, precum și ascuțimea unei minți construite particular în matricea metaforei și a aforismului și structurată logic până la consecințele paradoxale.

O sinteză, însă, nu pe deplin unitară în arhitectura ei originală.

Filosoful emite, într-o primă ipostaziere a operei sale, pretenția de literatură-oglină a zbuciumului său existențial, de literatură terapeutică. În convorbirile cu Gabriel Liiceanu, Cioran explică această ipostază: "Eu am scris toate cărțile mele din rațiuni terapeutice. Pentru mine scrisul este eliberare. Am scris din necesitate. Literatura, filosofia, n-au fost decât un pretext". Justificând, Cioran

teoretizează genial valențele terapeutice ale scrisului: "Tot ce e formulat, devine mai tolerabil. Expresia este arta medicamentului. Tot ce e formulat e, ca intensitate, degradat. Asta este terapia!" (...)

O a doua ipostaziere a operei cioraniene se relevă din statutul pe care filosoful și-l asumă în raport cu scrierile sale, precum și cu destinatarii acestora. Așezat în opoziție cu toată lumea, el crede în unicitatea ființei lui, în poziția de singura ființă lucidă de pe pământ (...). De pe această poziție, opera lui nu mai este o simplă autoterapie, ci mai mult, o ofertă terapeutică universală. El nu mai este omul preocupat doar de sine. Este omul remediei universale. "M-am plictisit să calomniez universul", spune Cioran în amurgul manifestării sale literare.

O a treia ipostaziere a operei filosofului vine din răspunsul dat de acesta la evaluările publice și specializate de care a avut parte parcursul său literar. Răsfățat din plin de critica de specialitate, adulat de presă și de cititori, Cioran a stat, pe cât i-a fost cu putință, departe de toate acestea. Nu, însă, deplin și definitiv. A refuzat premiile forurilor literare franceze, atunci când renumele său era pe deplin consolidat. Nu, însă, și pe primul dintre ele, acela nesemnificând valoric, dar care-i deschidea ușile protipendadei literare pariziene, făcându-l cunoscut și apreciat. A făcut tot posibilul să fie recunoscut ca membru al unor comunități academice sau bursier al unor fundații culturale, dar a dezertat de la toate îndatoririle impuse de acestea, asumându-și statutul de profitor mărunț al unor foloase minimale (masa de la cantină, cana cu lapte oferită gratuit sau cadourile în bani ale unor potențați ai vremii, pentru servicii de "om de companie").

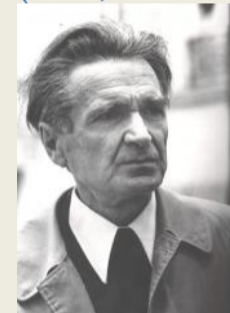
De pe această platformă tridimensională, vedem un Cioran cu o persoanlitate deosebit de complexă și mobilă. Rod, indiscutabil, al trăirilor sale intelectuale, psihologice și existențiale, omul Cioran era, adesea, diferit de filosoful Cioran, dar și de profetul Cioran, fiind perceput în toate aceste ipostaze,

sau doar în una dintre ele, după împrejurări și interese, niciodată ale lui, totdeauna ale altora. A trăit o viață materială minimală, deși a publicat din plin și a fost tradus în cele mai prestigioase culturale lumii: engleză, germană, spaniolă, italiană și japoneză. S-a situat, cu toate acestea, deasupra mărunțelor probleme ale vieții, ca luptător solitar cu un front construit din sentimentul absurdului și al tenebrei. Presa franceză îl caracteriza la debutul literar cu *Precis de decomposition*, drept "Profetul vremurilor concentraționare, al suicidului colectiv, cel căruia toți filosofii neantului și ai absurdului îi pregăteau venirea, adevăratul aducător al relei vestiri", gata să "depună mărturie pentru epoca noastră".

Schimbarea la față a lui Cioran. Excurs.

...56 de ani mai târziu

(Paris, 22 februarie 1990)

Emil Cioran

Schimbarea la față a... României! Din tot ce-am publicat în românește și franțuzește, acest text îmi este cel mai străin. Nu mă regăsesc în el...

(...Nu pot uita ce decepție a însemnat pentru mine revelația pe care am avut-o în pasiunea politică: limitarea politicului la uman - și încă la o sferă îngustă a umanului. Politica nu vizează decât omul în ceea ce are el mai vulgar și mereu neconsolator. Or, se poate să-ți sacrifici existența pentru așa puțin...?)

Când eram tânăr îmi închipuiam că stabilindu-mă în "centrul lumii" voi deveni automat un tip nemaipomenit... Călătoriile, aventurile, nu sunt decât amăgiri - și e foarte bine că e așa și foarte drept.

Cezar? Don Quijote? Pe care dintre ei, în înfumurarea mea, voiam să mi-l aleg ca model? N-are importanță. Fapt este că, într-o zi, cândva, am pornit să cuceresc lumea, toate perplexitățile lumii... (continuare în pagina 9)

Pagina 9 (Turnul Vânătorilor):

Diana Ilișoi, *Trăirea nonsensului și terapiile disperării*

Schimbarea la față a lui Cioran. Excurs

Traseul de lectură:

